

Anna Hansens tale om jordmoderstanden

Taler

Anna Marie Frederikke
Hansen
Jordmoder og
fagforeningsformand

Dato

28. september 1911

Sted

København

Omstændigheder

Talen blev holdt ved Dansk Kvindesamfunds Københavns-Kreds' jubilæumsmøde den 28. Septbr. 1911. Mødets tema: *Hvad har Kvinder naaet i de sidste 40 Aar, og hvad har de endnu tilbage at naa?*

Jeg er overordentlig glad over i denne Kreds at faa Lov til at fortælle om Jordmoderforholdene herhjemme. Det er jo desværre saadan, at selv om der i de allerfleste Familier i Landet har været Brug for en Jordmoder, og selv om Jordmoderens Gerning er mere vigtig end de fleste andre kvindelige Erhverv, saa er dog Kendskabet og Interessen til de Forhold, hun arbejder under ikke synderlig stor udenfor Jordemødrenes egen Kreds. Det synes ofte, som om Kvinderne interesserer sig mere for deres Skrædder og deres Modehandlerinde end for deres Jordmoder; om Skylden ligger hos den ene eller den anden, skal jeg lade være usagt, antagelig er der Fejl paa begge Sider; men at det undertiden virker nedslaaende, er sikkert.

Før jeg gaar over til at sige Dem, hvad Jordemødrene har opnaaet i de svundne 40 Aar, vil jeg fortælle Dem noget om, hvad *Gavn*, det er lykkedes dem at gøre. Det er sagt med faa Ord, eller rettere med faa Tal, nemlig Tallene paa Barselfebertilfælde før og nu. Jeg er saa heldig at være i Besiddelse af Korrekturen paa Stadslægens sidste Beretning, den er nemlig ikke trykt endnu, og jeg har der en Fortegnelse over Barselfebertilfælde, der gaar saa langt tilbage som til 1861. Jeg skal her nævne disse Tal for Dem.¹

Eftersom Jordemødrene leder saa godt som alle normale Fødsler i Danmark, maa dette Resultat jo for en stor Del regnes dem til Ære, og jeg maa have Lov til her at sige, at Stadslægen sagde til mig, da han gav mig denne Oversigt, at den kunde vi godt være bekendt at sætte i Glas og Ramme og hænge op paa Jordmoderforeningens fineste Væg.

— — — —

Vi skal nu se paa de Fordele Jordemødrene selv har opnaaet, og de svarer ikke altid saa godt, hverken til det Ansvar, der er forbunden med Jordemodergerningen, eller til de Fordringer, der ofte stilles til dens Udøvere. To uhyre vigtige Ting er imidlertid naaet, nemlig for det første. *Højere Anseelse*. De kender og ved jo sikkert Alle, hvor lidt Jordemødrene har været regnet for tidligere, og det er ikke saa forfærdelig mange Aar siden, at man ikke holdt af at sige, at man var Jordemoder, naar man var udenfor sit Arbejde; selv *endnu* er det ikke i alle private Kredse, man opnaar at blive forestillet som Jordemoder. Hvis man f. Eks. sidder paa en Visit hos en af sine Patienter og et andet Besøg kommer til, hænder det, at Værtinden omhyggeligt omgaar det famøse Ord *Jordemoder* og forestiller En, som den Dame, der har hjulpet hende eller lignende. Heldigvis hører dette jo til Undtagelserne. Efterhaanden som Kvinderne bliver mere oplyste og mere maalbevidste, vil *de* der vælger Jordemodergerning sikkert i endnu videre Udstrækning forstaa at hævde deres Stand og tiltvinge sig Respekt. I Tilknytning til dette skal jeg anføre, at den i Fjor afgaaede Overjordemoder Fru Wegener efter sit 25 Aars Jubilæum paa den kgl. Fødselsstiftelse i Aaret 1903, hædredes med Fortjenstmedaillen i Guld*²; en Begivenhed, der hilstes af hele Standen med Begejstring, vi havde nemlig allerede i nogen Tid gaaet og skumlet over, at Overjordemoderen ved Fødselsstiftelsen i Paris havde faaet tildelt Æreslegionens Kors, og at vi intet tilsvarende kunde rose os af herhjemme.

Den anden Fordel er det formindskede Arbejde, idet den gammeldags »Aftenpusling«, som eksisterede, i hvert Fald i Byerne, allerede for flere Aar siden er bortfalden; for Københavns Vedkommende i 1893, da Foreningen blev dannet; ligesom ogsaa Morgenbesøgene blev *noget* indskrænkede. Udenforstaaende kan maaske vanskeligt forestille sig, *hvor* stor en Lettelse det var, at blive dette i høj Grad besværlige Tillæg til Dagens Arbejde kvit; efter en ofte gennemvaaget Nat og trættende Besøg om Formiddagen atter at skulle rundt om Aftenen, og hvert Sted gøre Patient og Barn i Stand, for maaske, naar man kom hjem, at blive kaldt ud igen; det er rent ud ufatteligt for os nu, hvordan Jordemødrene i den Tid har kunnet tilfredsstille Antiseptikens Fordringer blot saa nogenlunde.

Vi kommer nu til et Forhold, hvor vi desværre ikke kan rose os af at være kom-

men synderlig vidt, nemlig selve Betalings-og Lønspørgsmaalet.

Forholdene paa Landet fremtræder naturligvis grellest, fordi Jordemødrene dér har en utilstrækkelig Løn og er bunden af en Takst i »Instruks for Jordemødre«, der forbyder dem at forlange mere, end hvad nævnte Takst tillader.

Tiden er for knap til, at jeg her kan komme nærmere ind paa dette Forhold, jeg har tidligere skrevet en Artikel i »Kv. og Samf.«, hvor jeg har citeret den omtalte uværdige Paragraf i Instruksen, som indeholder Taksterne, og De har sikkert alle læst Referaterne fra det nylig afholdte Alm. danske Jordemødemøde, hvor der af alle skrives om det meningsløse i, at en Jordemoder skal kunne bydes 1 à 2 Kr. for en Fødsel. Man faar i Sandhed ikke Indtryk af, at Mændene sætter deres Hustruers og Børns Liv meget højt, siden de ikke undser dem for at betale efter en saadan Bestemmelse; — men trods alt staar Paragrafen der endnu, *stadfæstet i Henhold til Lov om Jordemødrenes Lønning og Forhold af 15. Maj 1875.*

Altsaa som De ser, næsten ligesaa gammel som Dansk Kvindesamfund.

Jordemoderloven og Tyendeloven er to jævnbyrdige Kammerater.

Lønnen er i de fleste Distrikter c. 300 Kr., fri Bolig og lidt Have, men i en Mængde af Embederne er *faa* og i daarlige Egne *slet* betalte Fødsler, saaledes at en Del af Jordemødrene kun har 5-700 Kr. og frit Hus. Selvfølgelig er der dem, der har større Indlægt af Fødsler. Højest Pension er 300 Kr., der jo maa siges at være absolut utilstrækkeligt at leve af nu til Dags, selv om det er paa Landet.

Alm. dansk Jordemoderforening, der omfatter 20 Kredsforeninger i hele Landet, stiftedes for 9 Aar siden paa Initiativ af Professor Leopold Meyer, og har i disse Aar indgivet to Andragender til Regering og Rigsdag om Forbedring af Jordemødrenes Kaar. Det første blev afvist af daværende Justitsminister Alberti, det sidste blev indgivet for tre Aar siden, og da af Justitsminister Høgsbro indsendt til Medicinalkommissionen, hvem det ovedroges at udarbejde Betænkning. det ligger der endnu, men det menes sikkert, at Kommissionen vil tage fat paa det i indeværende Efteraar.

Hvornaar det naar frem til Rigsdagen, og hvad Skæbne det faar, vil senere Tider vise os. Vi faar da se til den Tid, om, som Professor Leopold Meyer nylig udtalte

paa Mødet, *Landet har Raad til at lade være* at forbedre Jordemødrenes Kaar.

I København gælder Taksterne ikke, og Jordemødrenes Betaling retter sig ogsaa her efter Folks Stilling og Indtægt.

I Paragrafen, der omhandler dette, staar, »at Jordemoderen kan, naar ingen Overenskomst om Betaling forinden har fundet Sted, af den enkelte kræve den samme Betaling, som hun for den samme Forretning plejer at erholde af Personer under lige Livsvilkaar«.

Det er et svævende og elastisk Begreb, men De forstaar, at det her er mange Aars Praksis, der vinder Hævd, og denne Passus i Loven benyttes ofte ved Søgmaal om Honorarer.

Jeg maa her tilføje, at vi aldrig har haft Grund til at beklage os over de faldne Domme i slige Sager.

Betalingen, særlig for Middelstands- og Smaakaarsfolk i København og de større Byer er naturligvis steget betydeligt, navnlig efter at vi er blevne organiserede. Foreningen her i Byen begyndte med at fastsætte et Minimumshonorar af 10 Kr. for Smaakaarsfolk, der dog nogle faa Aar efter forhøjedes til 12 Kr. og staar derved endnu; før den Tid fik man nemlig meget ofte 4-6 Kr. hos Smaafolk; 6 Kr. regnedes den Gang for mindste Betaling, da det var Fattigvæsenets Takst; nu betaler Magistraten 10 Kr. for *Ubemidlede*, som *før* Fødslen har henvendt sig til Distriktsforstanderen og søgt gratis Jordemoderhjælp. Familiens Forhold bliver da undersøgt, og Forstanderen afgør i hvert enkelt Tilfælde om Hjælpen er berettiget; denne har ikke Fattighjælps Virkning.

For det bedst stillede Publikum derimod er Betalingen ikke steget *saa* meget som mange er tilbøjelig til at tro. Taler man med gamle Jordemødre, der har praktiseret i Dalernes Tid, da hører man altid, at Betalingen for en Fødsel den Gang var lige *saa* meget i Daler, som nu i Kroner, naturligvis spiller nu ogsaa Udgiften til Sygeplejersken, der ikke kendtes den Gang, en ikke uvæsentlig Rolle.

Men tager man nu i Betragtning, de fuldstændig forandrede Livsvilkaar og det uforholdsmæssige store Antal af Jordemødre, der nedsætter sig i København, for en stor Del paa Grund af de slette økonomiske Kaar paa Landet, samt det ringe Fødselsantal i Forhold til Jordemødrenes Antal, *saa* vil man forstaa, at Forholdene heller ikke her er ideelle.

Der er i København og paa Frederiksberg henimod 200 Jordemødre (150 af dem er i Foreningen), der er gennemsnitlig *ikke én Fødsel om Ugen* til hver Jordemoder.

Ved nogle Spørgeskemaer, der udsendtes her i Byen til Jordemødre for faa Aar siden, oplystes det, at *Størsteparten* af Københavns Jordemødre tjente 1500 Kr. og derunder.

Det er umuligt at forstaa, hvordan en Jordemoder, der tjener saa lidt, kan holde Pige til at gøre hendes grove Arbejde og tage mod Besked, naar hun er borte, holde Telefon, bo ordentlig o. s. v. Uden disse tre Ting er det nemlig ganske ugørligt at skaffe sig Praksis i København. —

Vi venter derfor her med lige saa stor Spænding paa Kaarenes Forbedring, som de paa Landet, idet vi sikkert tror, at Forholdene da ogsaa her i Byen vil bedres. Skulde vi ud over dette ønske mere, maatte det være *Jordemødrenes Uddannelsestid* forlænget muligvis fra 1 til 2 Aar. *Repetitionskur-sus* for ældre Jordemødre har længe været tiltrængt, men efter sikkert Forlydende vil Jordemoderskolens Forstander, Overlæge Hauch, søge dem paabegyndt næste Efteraar.

Det er ogsaa vort Haab at faa alle Jordemødre i Danmark organiserede; der er ca. 1100 Jordemødre i Landet, og lidt over 700 er i Alm. dansk Jordemoderforening.

Vi skylder Professor Leopold Meyer stor Tak for hans Interesse og Arbejde for denne Forening. Han har været dens Formand i de 9 Aar, den har eksisteret, og trak sig nu tilbage fra Bestyrelsen ved Mødet den 16.-17. September.

I hans Sted valgtes Overlæge, Dr. med. Hauch. —

Der var megen Stemning for, nu da Professor Leopold Meyer ikke ønskede Genvalg, al vælge en Jordemoder til Formand, men man frygtede for, at Planen var for lidt forberedt, og vedtog derfor at vente en Stund endnu.

Hvis det er lykkedes mig med disse korte Oplysninger at vække Deres Interesse for en Stand, der ikke alene for dens egen Skyld, men ogsaa for hele Samfundets,

behøver Støtte, saa skulde dette glæde mig, og Dansk Kvindesamfund, som har givet mig Anledning til Udtalelserne, vil da have føjet endnu et Led til Rækken af sine gode Gerninger.

1. Se tabellen fra artiklen nedenfor.

2. Se *Kvinden og Samfundet* 1910, Nr. 15.

Kilde

Kvinden og Samfundet. 27. årg., nr. 22: ss. 252ff. Udg. af Dansk Kvindesamfund, 1911.

Kildetype

Dokumentation i avis, magasin e.l.

Tags

Fagbevægelsen, Foredrag, Kvindebevægelsen, Taler fra DKS' jubilæumsmøde 1911, Taler om velfærdsstaten

Relateret

Marie Schultz' tale om kvindernes ansættelsesvilkår i statsfunktionærembeder
28. september 1911

Helga Meylings tale om de kommunalansatte kvinder
28. september 1911

Sophy A. Christensens tale om de kvindelige kunsthåndværkere
28. september 1911

Louise Astrups tale om de kvindelige kontorarbejdere
28. september 1911

Regina Petersens tale om kvindelige lægers forhold
28. september 1911

Anna Johansens tale om de kvindelige herreskrædderes arbejdsforhold
28. september 1911

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anna-hansens-tale-om-jordmoderstanden>